

M.A. Examination, 2025

Semester-I

Subject: Sanskrit

Paper- I (Vedic Studies)

Time: 3 Hours

Full Marks-

40

(Questions are of value as indicated in the margin)

Unit- I

1. अधोलिखितेषु यथाकामं किमपि मन्त्रद्वितयं भाष्योक्तदिशा सरलसुगिरा व्याख्यायताम् -

2×6=12

(क) इन्द्रा याहि चित्रभानो सुता इमे त्वायवः ।

अण्वीभिस्तना पूतासः ।।

(ख) महो अर्णः सरस्वती प्र चेतयति केतुना ।

धियो विश्वा वि राजति ।।

(ग) अहं राष्ट्री संगमनी वसूनां चिकितुषी प्रथमा यज्ञीयानाम् ।

तां मा देवा व्यदधुः पुरुत्रा भूरिस्थात्रां भूर्यावेशयन्तीम् ।।

2. प्रथमप्रश्नान्तर्गतेषु कस्यचिदेकस्य मन्त्रस्य सस्वरः पदपाठः सम्प्रदर्शयताम् ।

4

3. दार्शनिकदृष्ट्या पुरुषस्य स्वरूपं वैशिष्ट्यञ्च प्रतिपादयत ।

9

अथवा

वाग्देव्याः स्वरूपं वर्णयत ।

Unit- II

4. ऐतरेयब्राह्मणमनुसृत्य इन्द्रोहितसंवादः सरलसुगिरा उपवर्णयताम् ।

9

अथवा

नारदहरिश्चन्द्रयोः कथोपकथनं वर्णयत ।

5. अनयोरेकतरा गाथा सायणोक्तरीत्या सुरगिरा व्याख्येया –

6

(क) चरन् वै मधु विन्दति चरन् स्वादुमुदुम्बरम् ।

सूर्यस्य पश्य श्रेमाणं यो न तन्द्रयते चरंश्चरैवेति ।।

(ख) आस्ते भग आसीनस्योर्ध्वं तिष्ठति तिष्ठतः ।

शेते निपद्यमानस्य चरति चरतो भगः ।।

M.A. Examination, 2025

Semester-I

Subject: Sanskrit

Paper- II (Grammar)

Time: 3 Hours

Full Marks-

40

(Questions are of value as indicated in the margin)

1. अधः प्रदत्तयोः सूत्रमेकं व्याख्येयम् -

5

(क) आदिरन्त्येन सहेता (ख) येन विधिस्तदन्तस्य ।

2. अधोनिर्दिष्टयोरन्यतरत् सूत्रं व्याख्येयम् -

5

(क) इको गुणवृद्धी (ख) ङिच्च ।

3. प्रतिविभागं कयोश्चन सन्धिप्रक्रियां ससूत्रं प्रदर्शयत -

2.5×4=10

(क) गव्यम्, हर एहि, गवेन्द्रः ।

(ख) तट्टीका, चेच्छिद्यते, एतन्मुरारिः ।

4. अधोनिर्दिष्टयोः कस्यचन सूत्रस्य व्याख्या विधेया -

5

(क) सुपि च (ख) अतो गुणे ।

5. अधोनिर्दिष्टेषु द्वयोः रूपसिद्धिं प्रदर्शयत -

2.5×2=5

(क) रामेण (ख) सर्वेषाम् (ग) हरौ ।

6. अधोनिर्दिष्टयोः एको न्यायो व्याख्येयः -

5

(क) 'सुपि च' इति दीर्घो यद्यपि परस्तथापीह न प्रवर्तते, संनिपातपरिभाषाविरोधात् ।

(ख) पूर्वसूत्रेण सिद्धे समासग्रहणं नियमार्थम् ।

7. अधोनिर्दिष्टेषु कयोश्चन तद्धितप्रत्ययमुखेन ससूत्रं व्युत्पत्तिं निरूपयत –

2.5×2=5

(क) गाणपतम् (ख) दैवम् (ग) कातीयाः ।

M.A. Examination, 2025
Semester-I
Subject: Sanskrit
Paper- III (Nyāya Vaiśeṣika)

Time: 3 Hours
40

Full Marks-

(Questions are of value as indicated in the margin)

1. यथेच्छं प्रश्नत्रयमुत्तरयत -

10×3=30

- (क) पृथिवीलक्षणं व्याख्याय तस्या भेदनिरूपणं क्रियताम् ।
- (ख) को नाम अभावपदार्थः? स च कतिविधः? अभावस्य स्वतन्त्रपदार्थत्वस्वीकारे का युक्तिः?
- (ग) दोषिकोक्तदिशा आत्मस्वरूपमुपस्थापयत ।
- (घ) इन्द्रियार्थसन्निकर्षः कतिविधः? उदाहरणसहयोगेन प्रत्येकं विस्पष्टीक्रियताम् ।
- (ङ) किं नाम परार्थानुमानम्? तस्य पञ्च अवयवाः सोदाहरणं व्याख्यायन्ताम् ।

2. यथेच्छं द्वयस्य व्याख्यानं कार्यम् -

5×2=10

- (क) चलनात्मकं कर्म ।
- (ख) सुखाद्युपलब्धिसाधनमिन्द्रियं मनः ।
- (ग) एतद्वृषणत्रयरहितो धर्मो लक्षणम् ।
- (घ) आकाङ्क्षा योग्यता सन्निधिश्च वाक्यार्थज्ञाने हेतुः ।

M.A. Examination, 2025

Semester-I

Subject: Sanskrit

Paper- IV (Prakrit)

Time: 3 Hours

Full Marks-

40

(Questions are of value as indicated in the margin)

1. Translate into English, Bengali or Hindi any two of the following selecting one from each group.

3×2=6

Group- A

(क) एमेए समणा मुत्ता जे लोए संति साहुणो । विहङ्गमा व पुप्फेसु दानभत्तेसणे रया ।।

(ख) महुकरा समा बुद्धा जे भवन्ति अनिस्सिया । नाणापिण्डरया दंता तेन वुच्चंति साहुणो ।।

Group- B

(क) लावणं णवजच्चकंचणणिहं णेत्ताणं दीहत्तणं कण्णेहि खलिदं कओलफलआ दोखंडचंदोबमा ।

एसा पंचसरेण सज्जिदधणूदंडेण रक्खिज्जए जेणं सोसणमोहणप्पहुदिणो बिज्झंति मं मग्गणा ।।

(ख) दंसेमि तं पि ससिणं वसुहाबइण्णं थंभेमि तस्स वि रविस्स रहं णहद्धे ।

आणेमि जक्खसुरसिद्धगणंगणाओ तं णत्थि भूमिबलए मह जं ण सद्धं ।।

2. Render into Sanskrit any one of the following -

5

(क) बिंबोद्रे बहलं ण देंति मअणं णो गंधतेल्लाबिला वेणीआ विरअंति देंति ण तहा अंगम्मि कुप्पासअं ।

जं बाला मुहकुंकुमम्मि वि घणे बट्टंति ठिल्लाअरा तं मण्णे सिसिरं बिणिज्जअ बला पत्ती बसंतूसओ ।।

(ख) जादं कुंकुमपंकलीढमरठीगंडप्पहं चंपअं थोआवट्टिअदुद्धमुद्धकलिआ पप्फुल्लिया मल्लिआ ।

मूले सामलमगलगभमलं लक्खिज्जए किंसुअं पिज्जंतं भमलेहि दोहिं बि दिसाभाएसु लग्गेहि ब ।।

3. Write a note on Rājasekhara and his literary works.

8

or

Sketch the character of विदूषक illustrating your answer with suitable quotations from

your text.

4. Describe on penance and self restraint of monk on the basis of the second chapter of दसवेयालियसुत्त ।

6

5. Decline वच्छ or गिरि।

5

6. Explain fully any two of the following sutras –

5

ए च शय्यादिषु, उदुदुपसर्गस्य विसर्गेण हलि, संख्यायाञ्च, हरिद्रादेः रो लः।

7. Give the Sanskrit equivalents and explain grammatically the formation of any two of

the following citing relevant rules.

5

फलिहो, मुहलो, इसी, सामिद्धी।